

O'ZBEK VA RUS TILLARIDA IQTISODIY TERMINLARLARNING TARTIBGA SOLINISHI

Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna

*filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),
dotsent, Samarqand iqtisodiyot va servis instituti,
E-mail: dilyuldasheva83@gmail.com*

Abdullayev Daler

Samarqand iqtisodiyot va servis institute talabasi

***Annotatsiya:** Zamonaviy dunyoda rus hamda o'zbek tilidagi iqtisodiy atamalarni tartibga solish mavzusi alohida ahamiyatga ega. Iqtisodiy jarayonlarning globallasuvi, xalqaro munosabatlarning kengayishi va jahon iqtisodiy makoniga integratsiyalashuvi turli mamlakatlarda iqtisodiy atamalarni umumiy tushunish va talqin qilishni talab qiladi.*

***Kalit so'zlar:** Zamonaviy dunyod, rus, o'zbek, atamalar, xalqaro munosabatlar, tushunish.*

Iqtisodiy rivojlanish o'z terminologiyasini talab qiladigan yangi hodisa va jarayonlarning paydo bo'lishi bilan birga keladi. Jamiyatni axborotlashtirish va axborotni tarqatish iqtisodiy atamalarning to'g'riligi va bir ma'noliligini ta'minlash masalasini dolzarb qiladi.

Bu mavzu ta'lim tizimi uchun kam ahamiyatli emas. Iqtisodiyot sohasida malakali mutaxassislarni tayyorlash asosiy iqtisodiy atamalarni bilmasdan va tushunmasdan mumkin emas. Iqtisodiy shartlarni tartibga solish bir qator muhim muammolarni hal qilishga qaratilgan:

Faoliyatning turli sohalarida iqtisodiy atamalarni bir xil tushunish va talqin qilishni ta'minlash. Iqtisodiy tahlil va prognozlash sifatini oshirish. Iqtisodiyotni boshqarish tizimini takomillashtirish. Xalqaro iqtisodiy hamkorlikni rivojlantirish. Bu muammolarni hal etish barqaror iqtisodiyotni rivojlantirish, mamlakat raqobatbardoshligini oshirish va aholi turmush sifatini yaxshilashga xizmat qiladi. Iqtisodiy shartlarni tartibga solish doirasida hal qilishni talab qiladigan bir qator muammolar mavjud: Nazorat qilinadigan subyektlar faoliyatini muvofiqlashtirishning yetarli darajada yo'qligi. Iqtisodiy atamalarni ishlab chiqish va tasdiqlashda yagona yondashuvning yo'qligi.

Iqtisodiy shartlarni tartibga solish bo'yicha ishlarni moliyalashtirishning etarli emasligi. Ushbu muammolarni hal qilish uchun quyidagilar zarur: Iqtisodiy atamalarni tartibga solish sohasidagi qonunchilik bazasini takomillashtirish. Nazorat qilinadigan subyektlar faoliyatini muvofiqlashtirishni kuchaytirish. Iqtisodiy atamalarni tartibga solish ishlarida axborot texnologiyalaridan foydalanishni kengaytirish. Iqtisodiy terminologiya masalalari bilan shug'ullanuvchi mutaxassislarning malakasini oshirish.

Iqtisodiy atamalarni tartibga solish doimiy e'tibor va takomillashtirishni talab qiladigan uzluksiz jarayondir. Faqat barcha manfaatdor tomonlarning kelishilgan ishi bilangina bu sohada sezilarli yutuqlarga erishish mumkin. Iqtisodiy shartlarni tartibga solish uchun mavjud vositalarga misollar: Iqtisodiy atamalar lug'ati, ed. A.I. Grajdantinova.

Katta iqtisodiy lug'at. Davlat standartlari: GOST R 52493-2005 "Axborot texnologiyalari. Axborot-kutubxona tezaurusi. Umumiy talablar va yaratish usullari". GOST R 7.0.97-2017 "Axborot, kutubxona va nashriyot standartlari tizimi. Atamalar va ta'riflar". Iqtisodiy atamalarni tartibga solish barqaror iqtisodiy rivojlanishni ta'minlashning muhim omilidir.

Iqtisodiy atamalarni umumiy tushunish va talqin qilishni ta'minlash. Iqtisodiy tahlil va prognozlash sifatini oshirish. Iqtisodiyotni boshqarish tizimini takomillashtirish. Xalqaro iqtisodiy hamkorlikni rivojlantirish. Ushbu maqsadlarga erishish uchun quyidagilar zarur: Iqtisodiy atamalarni tartibga solish sohasidagi qonunchilik bazasini takomillashtirish. Nazorat qilinadigan subyektlar faoliyatini muvofiqlashtirishni kuchaytirish. Iqtisodiy atamalarni tartibga solish ishlarida axborot texnologiyalaridan foydalanishni kengaytirish. Iqtisodiy terminologiya masalalari bilan shug'ullanuvchi mutaxassislarning malakasini oshirish.

Davlat va jamoat organlarining iqtisodiy atamalarning umumiy tushunchasi va talqinini o'rnatish va qo'llab-quvvatlash bo'yicha faoliyati.

Maqsadlar: Faoliyatning turli sohalarida iqtisodiy atamalarni umumiy tushunish va talqin qilishni ta'minlash. Iqtisodiy tahlil va prognozlash sifatini oshirish. Iqtisodiyotni boshqarish tizimini takomillashtirish. Xalqaro iqtisodiy hamkorlikni rivojlantirish.

Usullari: Standartlashtirish: iqtisodiy atamalarning davlat standartlarini ishlab chiqish va tasdiqlash. Terminologik ish: Iqtisodiy atamalar lug'atini yaratish va nashr etish. Iqtisodiy terminologiya bo'yicha seminar va konferensiyalar o'tkazish.

Muammolar: tartibga solinadigan sub'ektlar faoliyatini muvofiqlashtirishning etarli darajada emasligi. Iqtisodiy atamalarni ishlab chiqish va tasdiqlashda yagona yondashuvning yo'qligi. Iqtisodiy shartlarni tartibga solish bo'yicha ishlarni moliyalashtirishning etarli emasligi.

Yaxshilash yo'llari: Iqtisodiy atamalarni tartibga solish sohasidagi qonunchilik bazasini takomillashtirish. tartibga solinadigan sub'ektlar faoliyatini muvofiqlashtirishni kuchaytirish. Iqtisodiy atamalarni tartibga solish ishlarida axborot texnologiyalaridan foydalanishni kengaytirish. Iqtisodiy terminologiyaga

jalb qilingan mutaxassislarning malakasi oshirildi. Iqtisodiy atamalarni tartibga solish barqaror iqtisodiy rivojlanishni ta'minlashning muhim omilidir.

Muhim:Iqtisodiy atamalarni umumiy tushunish va talqin qilishni ta'minlash. Iqtisodiy tahlil va prognozlash sifatini oshirish. Iqtisodiyotni boshqarish tizimini takomillashtirish. Xalqaro iqtisodiy hamkorlikni rivojlantirish.

Ushbu maqsadlarga erishish uchun zarur:Iqtisodiy atamalarni tartibga solish sohasidagi qonunchilik bazasini takomillashtirish.

Tartibga solinadigan subyektlar faoliyatini muvofiqlashtirishni kuchaytirish. Iqtisodiy atamalarni tartibga solish ishlarida axborot texnologiyalaridan foydalanishni kengaytirish. Iqtisodiy terminologiya bilan shug'ullanuvchi mutaxassislarning malakasini oshirish. Ta'rif: Iqtisodiyot tushunchalari, hodisalari va qonunlarini ifodalash uchun ishlatiladigan so'z va iboralar iqtisodiy atamalardir.

Funksiyalari: Kognitiv: Iqtisodiy atamalar bizga iqtisodiy nazariyalar va qonunlarni shakllantirish va asoslash imkonini beradi. Kommunikativ: Iqtisodiy atamalar iqtisodchi mutaxassislar o'rtasida samarali muloqot qilish imkonini beradi. Amaliy: Iqtisodiy atamalar iqtisodiy tahlil, prognozlash va boshqarishda qo'llaniladi. Tasnifi: Umumiy iqtisodiy: talab, taklif, narx, bozor va boshqalar. Sanoat: xarajat, foyda, rentabellik, investitsiyalar va boshqalar.

Funksional: marketing, menejment, logistika, buxgalteriya hisobi va boshqalar. Standartlashtirish: Davlat standartlari: GOST 1.0-92 "Davlatlararo standartlashtirish tizimi. Asosiy qoidalar" va boshqalar. Iqtisodiy atamalar lug'atlari: Iqtisodiy atamalar lug'ati, ed. A. I. Grajdantinova va boshqalar.

Foydalanish:

Iqtisodiyot fani: darsliklar, monografiyalar, maqolalar va boshqalar Amaliy faoliyat: qonun hujjatlari, me'yoriy hujjatlar, ish yuritish va boshqalar Ta'lim: o'quv dasturlari, darsliklar, o'quv qo'llanmalar va boshqalar. Iqtisodiy atamalar iqtisodiy hodisa va qonuniyatlarni tushunish va tahlil qilishning zaruriy qurolidir. Asosiy iqtisodiy atamalarning ta'rifi va ma'nosini bilish. Og'zaki va yozma nutqda iqtisodiy atamalardan to'g'ri foydalana olish.

Misollar:

YaIM: Yalpi ichki mahsulot - bu ma'lum vaqt davomida mamlakatda ishlab chiqarilgan barcha tovarlar va xizmatlarning umumiy qiymati.

Inflyatsiya: Inflyatsiya - bu iqtisodiyotda tovarlar va xizmatlar narxlarining umumiy darajasining barqaror o'sishi jarayoni.

Ishsizlik: Ishsizlik - bu mehnatga layoqatli aholining bir qismi ish topa olmaydigan iqtisodiy hodisa.

Murakkablik: Iqtisodiy atamalar oddiy yoki murakkab bo'lishi mumkin. "Talab" va "taklif" kabi ba'zi atamalarni tushunish oson, boshqalari, masalan, "Modigliani-Miller" yoki "o'yin nazariyasi" chuqurroq o'rganishni talab qiladi.

Ko'p ma'nolilik: Ba'zi iqtisodiy atamalar bir nechta ma'noga ega bo'lishi mumkin. Masalan, "inflyatsiya" atamasi narxlarining umumiy o'sishini ham, muayyan mahsulot yoki xizmat narxining oshishini ham anglatishi mumkin.

Sinonimlar: Ayrim iqtisodiy atamalarning sinonimlari mavjud. Masalan, "YaIM" (yalpi ichki mahsulot) atamasini "yalpi milliy mahsulot" (YaIM) atamasi bilan almashtirish mumkin. **Antonimlar:** Ayrim iqtisodiy atamalarning antonimlari mavjud. Masalan, "inflyatsiya" atamasi "deflyatsiya" atamasining antonimidir. **Xatolar:** Iqtisodiy atamalardan foydalanganda xatolardan qochish kerak. Misol uchun, "talab" va "taklif" ni aralashtirmang. **Chet tillari:** Ko'pgina iqtisodiy atamalar chet tillaridan o'zlashtirilgan. Masalan, "marketing" atamasi inglizcha "marketing" so'zidan kelib chiqqan.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Bekmurodovna, Y. D., & Bakhodirovich, E. D. (2023). OPPORTUNITIES FOR THE DEVELOPMENT OF THE INTERNATIONAL PILGRIMAGE TOURISM IN UZBEKISTAN. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 11(4), 312-314.
2. Bekmurodovna, Y. D., & Bakhodirovich, E. D. (2023). PROBLEMS IN THE ERA OF GLOBALIZATION AND INNOVATIVE SOLUTIONS TO THEM. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 11(4), 329-331.
3. Bekmurodovna, Y. D., & Bakhodirovich, E. D. (2023). OPPORTUNITIES FOR THE DEVELOPMENT OF THE INTERNATIONAL PILGRIMAGE TOURISM IN UZBEKISTAN. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 11(4), 312-314.
4. Bekmurodovna, Y. D. (2021). Organization Of Terms As A Factor for The Improvement of Economic Sciences. *Eurasian Research Bulletin*, 2, 82-86.
5. Yuldasheva, D., & Karshieva, M. (2022, January). PERTINENT TO THE ROLE OF SCIENTIST WOMEN IN THE DEVELOPMENT OF THE SUBJECT UZBEK LINGUISTICS. In *Archive of Conferences* (pp. 61-62).
6. Yuldasheva, D. (2022). FORMATION OF ECONOMIC TERMINOLOGY- THE CURRENT STAGE OF DEVELOPMENT OF THE TERMINOLOGY OF THE UZBEK LANGUAGE. *Berlin Studies Transnational Journal of Science and Humanities*, 2(1.6 Philological sciences).
7. Yuldasheva, D. B. (2023). NAVOIYNING SHE'RIY SAN'ATLARDAN FOYDALANISH MAHORATIGA DOIR. *Academic research in educational sciences*, 4(Conference Proceedings 1), 174-179.

8. Yuldasheva, D. (2022). The Intensification Of Learning Uzbek Language Using Moodle Technology. Berlin Studies Transnational Journal of Science and Humanities, 2(1.6 Philological sciences).
9. Yuldasheva, D. (2022). The Intensification Of Learning Uzbek Language Using Moodle Technology. Berlin Studies Transnational Journal of Science and Humanities, 2(1.6 Philological sciences).
10. Yuldasheva, D. (2022). THE EMERGENCE OF NEW ECONOMIC WORDS AND PHRASES IN THE LEXICAL SYSTEM OF THE MODERN UZBEK LANGUAGE. 湖南大学学报 (自然科学版), 49(10).
11. Dilnoza, Y. (2018). About Conducting Research on the Subject of Ornithological Terms in Uzbek Language. ANGLISTICUM. Journal of the Association-Institute for English Language and American Studies, 7(7), 53-61.
12. Yuldasheva, D. (2019). Communicative approach in teaching a foreign language. Scientific and Technical Journal of Namangan Institute of Engineering and Technology, 1(9), 193-199.
13. Yuldasheva, D. (2022). METHODOLOGY FOR DEVELOPING STUDENTS' COMMUNICATIVE COMPETENCE IN ENGLISH (ON THE EXAMPLE OF TOURISM DIRECTIONS). Science and innovation, 1(B7), 1498-1501.
14. Hamzaevich, S. J., Jumakulovich, E. N., Shodievich, S. H., Rozikovna, R. M., & Jubatirovna, X. S. (2024). ILMIY TADQIQOTLARDA OLINGAN MA'LUMOTLARNI PEARSON MEZONI BO 'YICHA TAHLIL QILISH. INTERNATIONAL JOURNAL OF RECENTLY SCIENTIFIC RESEARCHER'S THEORY, 2(1), 82-86.
15. Шодиевич, Ш. Х., Эрматов, Н. Ж., Расулова, М. Р., Шодиев, Ж. Х., & Хожаназарова, С. Ж. (2023). MICROSOFT EXCEL ЭЛЕКТРОН ЖАДВАЛИДАН ФОЙДАЛАНИБ ИЛМИЙ ТАДҚИҚОТ НАТИЖАЛАРИНИ СТАТИСТИК ҲИСОБЛАШ. INTERNATIONAL JOURNAL OF RECENTLY SCIENTIFIC RESEARCHER'S THEORY, 1(4), 67-75.
16. Kamil, M., Shodiev, J., & Zarina, R. (2024). TECHNOLOGICAL TRENDS IN THE DIGITAL ECONOMY. American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education (2993-2769), 2(1), 406-408.